

Концептуально важливою для розуміння механізму геніальності в ученні Фрейда про тілесність є категорія дитинства. Більшість рис характеру й форм діяльності, на думку психоаналітика, сформувалися в да Вінчі ще в несвідомому віці. Базисом засвоєних культурних цінностей, соціальних норм були зумовлені дитинством здібності. Проте здатність до творчості й працелюбність визначені як недоступні для психоаналізу: геніальність як феномен культури неможливо розкласти на елементи, маніпулювання комбінаторикою яких, подібно до селективної роботи агронома, допомогло би створити еталонну творчу особистість. Неконтрольована природа геніальності, відтак, обстоюється самим науковцем. Проте показаний ним погляд на митця став принципом аналітики суб'єкта як творця культури, його психоемоційної цілісності, інтегрованості у всевіт.

Отже, учення З. Фрейда про геніальність не зводить це явище до чіткої формули. Тілесні практики в психоаналітичній парадигмі геніальності є маркерами психофізіологічної цілісності суб'єкта, котрий реалізує себе у творчості.

В. Г. Савченко

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПРАКТИКИ HANDMADE

V. G. Savchenko

THE ORIGIN CAUSES OF HANDMADE PRACTICE

Кінець ХХ та початок ХХІ ст. — це період інформаційно-комунікативної революції. Суспільство ще ніколи не було настільки відкритим та інформаційно активним. За допомогою засобів комунікації людина має змогу отримувати різноманітну інформацію, займатися самоосвітою, вести бізнес, подорожувати, впливати на політичний стан країни (так званий «феномен мережевої революції») тощо. За словами дослідників Д. Бела та М. Кастельса, інформація нині стає головним ресурсом, формується інформаційне суспільство.

За умов активного розвитку та виникнення значної кількості досконалих технічних засобів, які можуть допомогти людині самореалізуватися, художнє мистецтво також набуває нових форм та отримує нові змістовні рівні.

Декоративно-ужиткове мистецтво є важливою складовою художньої культури людства, найконсервативнішим видом художньої діяльності, в усталених формах якої зберігаються традиції народного художнього мислення, проте декоративно-ужиткове мистецтво також розвивається та змінюється, набуваючи нових рис і форм.

Однією з новітніх форм декоративно-ужиткового мистецтва є практика handmade — своєрідний симбіоз хобі, практик декоративно-ужиткового мистецтва та народної творчості. Такий комплекс найкраще відображає гіпертекстуальність сучасності.

На відміну від традиційних, сформованих під час історичних родів та видів народної художньої творчості, handmade є досуговим процесом — заняттям, котрим людина займається у вільний час.

Кожне нове явище (або модернізація раніше існуючого) обумовлено соціальними явищами. Поява практики handmade також зумовлена змінами в соціальному вимірі культури:

1. Стандартизоване масове виробництво товарів побутового вжитку. Масове стандартизоване виробництво нині досягло дуже високого рівня. Майже кожна людина може придбати товари, вироблені в різних країнах світу. Щороку товари масового виробництва стають досконалішими, але типізованими. Така стандартизованість, крім світу речей, поступово охоплює інші аспекти життя, наприклад, розповсюдження мереж харчування (майже в усіх країнах світу можна отримати стандартний гамбургер, придбати чай, популярний напій тощо), уявлень про «ідеальну» кар'єру або «ідеальні» міжособистісні стосунки. Таким чином, речі handmade є антитезою ідеального стандартизованого світу.

2. Інформаційне перевантаження людини. В епоху активного розвитку сучасних технологій інформаційне перевантаження стає однією з важливих проблем. На думку психологів Т. Клінгбергта, О. Єлякова, Д. Е. Міллер, людина, котра постійно відчуває інформаційне перевантаження, перебуває в стані постійного стресу. Це призводить до розгубленості, затримки в прийнятті рішень, з'являються нав'язливі тривожні думки, хронічна втома. Практика handmade не пов'язана зі щоденними обов'язками людини, тому на певний час відволікає її від проблем, що позитивно позначається на стані та самопочутті.

3. Інтенсивність ритму життя. Життя людей, особливо мешканців великих міст, дуже інтенсивне. Час людини, котра працює, умовно можна поділити на три складові: робочий час, рекреаційний (необхідний для відновлення шляхом сну, харчування, гігієни тощо) та вільний. Висока інтенсивність ритму життя мешканців великих міст зумовлює скорочення вільного часу — того, який людина витрачає на особисті інтереси.

Практика handmade є однією з форм дозвілля, яку можна реалізувати за умов обмеженого часу. Так, працює ціла індустрія, яка надає людині можливості придбати готові набори для творчості: вишивання, миловаріння, квілінгу, скрапбукінгу, плетіння з бісеру тощо. Такі комплекти містять усе необхідне й обов'язкове, зокрема детальну інструкцію, за допомогою якої навіть недосвідчена людина зможе отримати реальний результат. Цим практика handmade відрізняється від традиційних практик декоративно-ужиткового мистецтва, освоєння яких є кропіткою працею.

Таким чином, практика handmade — своєрідний «продукт сьогодення»; її виникнення та набуття нею популярності можна пояснити тими соціальними умовами, в яких перебуває людина.